

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Acta oeconomica et informatica 1
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2003, s. 19-23

NEGOCIAČNÝ PRIEBEH A POZÍCIE POĽNOHOSPODÁRSTVA PRI PRIČLEŇOVANÍ SR K EURÓPSKEJ ÚNII

NEGOTIATIONS AND AGRICULTURE POSITION IN THE PROCESS OF ACCESSION OF THE SLOVAK REPUBLIC TO THE EUROPEAN UNION

Alojz PODOLÁK

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

The negotiations conducted over 2000 – 2002 concerning the EU enlargement mean taking over the obligations involved in 29 chapters, priority being given to Chapter 7 – „Agriculture“ and other indirectly related 8 chapters. The agricultural chapter was opened in 2001, and discussions about contents and correction of the negotiation claims escalated with a precondition for concluding them in December 2002. In the final phase (October 2002), the Slovak agriculture has made progress in the transposition and implementation conditions of the *acquis* particularly in the veterinary and phytosanitary questions of food safety. The negotiations showed an increase in agriculture share in total added value (4 %), an agro–employment decrease (4.9%), and improving Slovak trade in agroproducts with the EU (export increased to 49% and import by 8 %) and agro–trade liberalisation. Also, new institutions have been established such as SAPARD Agency, Intervention Agricultural Agency, and Payment Agency. The Slovak agriculture reaches a 40-70% average of the EU intensity. Production, trade and consumption strategies follow up with EU parameters. The negotiation requirements for production, area and trade quotas and financial policy are being concluded.

Key words: negotiation, approximation, affiliation, institutions, agriculture structuralization

Negociačný proces na plnoprávne členstvo SR a ďalších transformujúcich krajín do EÚ podmieňuje prevzatie požiadavok a podmienok (*acquis communautaire*) a rešpektovanie prioritných politických a ekonomických kritérií.

Negociácia (približovanie) – pred desiatimi rokmi definovaná ako „obchodno-politické rokovanie o výmene tovaru“ už nepostačuje a novodobá novelizovaná znamená prevziať záväzky členstva 29 negociovaných kapitol, medzi nimi najmä kapitolu 7 – **Poľnohospodárstvo** a s poľnohospodárstvom nepriamo súvisiacich ďalších 8 kapitol. Kapitola poľnohospodárstva bola otvorená v roku 2001 a diskusia o obsahu jej negociačných požiadavok (21) graduje s predpokladom uzavretia kapitoly – december 2002.

Formulovanie obsahu a cieľa negociácie výrazne ovplyvnili globálne inštitúcie a svetové organizácie, napríklad WTO, OECD atď.

Správa poľnohospodárskych politík krajín OECD veľmi precízne kvantifikuje negociačný proces EÚ a transformujúcich krajín a konštatuje, že sa podpora poľnohospodárskych prvovýrobcov v krajinách OECD znížila na úroveň roku 1998. Nerealizovali sa žiadne významnejšie agrárne reformy politík a rozdiely medzi úrovňou podpory jednotlivých členských krajín sa zväčšili. Napriek určitému posunu smerom k podpore príjmov, ostáva podpora cien a platby za produkciu stále dominantnými vo väčšine štátov, čo ochraňuje a izoluje farmárov pred signálmi svetového trhu a narušuje svetovú produkciu a obchod.

Zaujímavé je porovnanie úrovne podpory poľnohospodárstva v jednotlivých štátoch OECD podľa už dávnejšieho meradla dotačnej podpory, tzv. *ekvivalent produkčných subvencií (Producer Support Estimate - PSE)*. Podľa poslednej hodnotiacej správy ostáva podpora veľmi nízka na Novom Zélande, menej ako 1% PSE. PSE pre kandidátske krajiny na vstup do Európskej únie - Slovensko, Česko, Maďarsko a Poľsko - je

menší ako 20 percent, kým v štátoch únie dosahuje 35 percent. PSE Mexika, Kanady a USA je takmer zhodný s krajinami V 4 (okolo 20 percent.)

OECD nabáda zvýšiť úsilie na dosiahnutie reformy agrárnej politiky. Dotácie v mnohých krajinách a pre mnohé komodity ostávajú neprimerane vysoké, pričom stále dominujú tie formy podpory, ktoré narušajú obchod a domácu produkciu.

PSE v rámci krajín OECD ročne dosahuje 240-250 mld. USD a dotácie tak tvoria až 32% celkovej hodnoty agroprodukcie. Na prvom mieste je Švajčiarsko, kde PSE v roku 2001 dosiahol celkovo 4,36 mld. USD a predstavoval 70% celkovej hodnoty agroprodukcie. Ako druhé je Nórsko so sumou 2,14 mld. USD a 67%, na 3. mieste Kórejská republika s 19,34 mld. USD a 64%. O 4. priečku sa delí Japonsko s dotáciou 54,89 mld. USD a Island s 0,14 mld. USD a zhodne 59% k produkcii. Prvú päťku uzatvára Európska únia, kde PSE v roku 2001 dosiahol 89,62 mld. USD a dotácie tvorili 35% celkovej hodnoty poľnohospodárskej produkcie. USA sú na 6. mieste, 49,33 mld. USD a 21% hodnoty produkcie.

Do prvej pätnástky sa zaradili aj východoeurópske krajiny. Česká republika je na 8. mieste s PSE na úrovni 0,53 mld. USD a 17%, Maďarsko je 10. s 0,91 mld. USD a 12%, na 11. mieste je Slovensko s 0,34 mld. USD, čo predstavuje 11% k produkcii a posledné je Poľsko s 1,00 mld. USD a 10% z celkovej produkcie.

Materiál a metódy

S integračnou globalizáciou a najmä s jej negociačným procesom existuje viacero kvantifikácií. Tendencie vplyvu negociačného procesu sa prijímajú mechanicky a za jeho kvantifikáciu zaostáva teoretický prístup a najmä kvantifikácia od expertov akademickej pôdy. Integračnou globalizáciou a jej vplyvom na

agrárnu politiku sa zaoberajú Bielik (1999), Kuzma (2000), Senčák (2001), Podolák (2002), obchodnou globalizáciou a jej vplyvom na národohospodársku výkonnosť Hutník (2001), Káráš (2002), Podolák (2002), strategickými prístupmi agrárneho manažmentu Gozora (2002), marketingovou kvantifikáciou Šimo (2001) a kvantifikáciou agrárnych politik pre MP SR sa zaoberajú pracovníci VÚEPP Blaas, Ižáková, Stehlo, Božík (2000, 2002), s procesom transformačného vývoja poľnohospodárstva najmä Grznár a Szabo (2000-2002). S negociačným procesom súvisia i metodiky vyjadrovania dopadov a prínosov z pričleňovania krajín k EÚ a metodiky konštruovania predvstupovej pomoci a odhadov tzv. čistej pozície vstupujúcich krajín do EÚ. Metodickú pozornosť si zasluhuje filozofia obsahu výdavkov transformujúcich krajín na EÚ a príspevky (prínosy) z EÚ pre budúce členské krajiny.

Výsledky a diskusia

Do negociačného procesu vstupujú i nové závery komisí EÚ. Európska komisia 10. júla 2002 schválila očakávaný návrh strednodobej revízie spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ, ktorá ročne pohlí takmer polovicu jej rozpočtu.

- Návrh predpokladá zrušenie tradičnej väzby medzi priamymi platbami pre poľnohospodárov a objemom produkcie, čo umožní farmárom vyrábať skôr podľa dopytu na trhu a nie podľa výšky ponúkaných subvencií.
- Novú paušálnu podporu prísnejšie podmieni dodržiavanie štandardov v oblasti životného prostredia, bezpečnosti potravín a ochrany zvierat.
- Výška priamej podpory pre jednotlivé farmy by sa mala obmedziť na 300 000 euro ročne (s výnimkou malých rodinných fariem) a zníženie integračných cien by malo zaviesť ceny auditov.
- Podpokladá sa, že priame platby sa v priebehu 6 až 7 rokov budú aritmeticky znižovať ročne o 3%, až kým táto redukcia nedosiahne 20%. Takto ušetrené finančné prostriedky sa presmerujú na podporu vidieckeho rozvoja. Predznačený návrh reformy SPP-EÚ by mal ukončiť najmä tradičné prepojenie medzi subvenciami a výškou produkcie. Zo 40 mld. euro ročnej podpory krajín EÚ najviac dostane Francúzsko (22,2%), Nemecko (13,9%), Španielsko (13,5%), Taliansko (12,4%) atď. Najmenej z ročnej podpory EÚ dostane Portugalsko (1,6%), Švédsko (2%), Belgicko (2,4%), Rakúsko (2,5%), Holandsko (3,5%) atď.

Podporný systém agrosektoru ako % z HDP bude najvyšší v Grécku (7,1%), Španielsku (4,1%), Portugalsku (3,3%), Taliansku (2,6%) a v Holandsku (2,4%). Najnižší podiel podpory k HDP dosiahnu Luxembursko (0,7%), Británia a Nemecko (0,9%), Švédsko (0,7%) a Rakúsko (1,2%).

Pre porovnanie uvádzam, že objem dotácií do poľnohospodárstva v SR nedosahuje ani 1% HDP.

Reformným prístupom sa v Rakúsku mierne zvýši podpora alpských farmárov, vo Fínsku sa zobjektívizujú podmienky pre arktické poľnohospodárstvo a Grécko očakáva prínosy z produkcie špeciálnych plodín. Takto radikálne formulovaný reformu podporuje najmä Británia, Holandsko, Dánsko a Švédsko.

Gradáciou vstupu do EÚ sa menia pozície slovenského agropotravinárstva a jeho podielu na HDP, ktorý všeobecne klesá vo všetkých do EÚ vstupujúcich krajín. Obdobne priebežne klesá agrozamestnanosť v relatívnom vyjadrení a v počte pracovníkov na 100 ha poľnohospodárskej pôdy.

Už niekoľko rokov sa neobjektívne deklaruje miera potravinovej sebestačnosti z vlastných zdrojov, výrazne ovplyvnená vyše 42 mld. Sk **agroimportom**, každoročne umocneným vysokou dovoznou náročnosťou. V rokoch 1996-2001 agrodovoz medziročne dosahuje 32 mld. Sk, s medziročným prírastkom viac ako 10%. Nahradiť komodity sa na dovoze podieľajú viac ako 50%. Dovozením agrokomodit SR vo viacerých krajinách prakticky rieši zamestnanosť zahraničných producentov a znižuje agrozamestnanosť vo vlastnej krajine. Neprimeraný import sa považuje za najväčší vplyv znižovania výkonnosti a úspešnosti podnikateľských subjektov. Vo väčšine sledovaných rokov dovozná náročnosť dosahuje viac ako 100%.

Hodnota **agroexportu** sa medziročne zvyšuje o 1,5 mld. Sk (+11%). Celková hodnota agroexportu značne kolíše a za rok 2001 predstavuje viac ako 30 mld. Sk. Medzi prioritné komodity treba zaradiť - slad (6,1% podiel), mliečne výrobky - najmä syry a tvaroh (5,9%), pekárenský tovar (3,8%), atď. Efektívnosť celkového agroexportu znižujú komodity bez pridanej hodnoty najmä obilniny (kukurica - 3,5% podiel, pšenica) a olejnaté semená, ktoré pôsobia negatívne na podnikateľské subjekty spracovania. Exportná výkonnosť, ako vzťah agroexportu k agro HDP nedosahuje ani 50%. Pozitívny vplyv agroexportu na podnikateľské subjekty sa prejavuje cez **proexportné dotácie**, ktoré v súčasnom období r. 2001 predstavujú okolo 400 mil. Sk, s predpokladom zvýšenia na 1 mld. Sk. (r. 2002). Negatívny vplyv na podnikateľské subjekty sa však prejaví v nasledujúcich rokoch záväzkom k WTO - v znižovaní nielen exportných dotácií, ale i záväzkom znižovania objemu exportu, čo znamená ďalší negatívny vplyv na agropodnikateľské výrobné, spracovateľské a obchodné subjekty.

Teritoriálna orientácia agroobchodu graduje na EÚ (obrat 31%, vývoz 25%, dovoz viac ako 50%) s negatívnym dôsledkom zvyšovania priebežného pasívneho salda.

Hĺbková analýza pripravenosti Slovenska na členstvo v Európskej únii je prezentovaná v **Hodnotiacej správe Európskej komisie**, ktorá je východiskom pre formulovanie negociačných a aproximačných postupov v časovom plnení - december 2002.

Špecifický obsah negociačného postupu kapitoly **7 Poľnohospodárstvo** sa orientuje na:

- liberalizáciu obchodu s agrokomoditami,
- obchodné mechanizmy,
- vznik a činnosť negociačných pracovných skupín,
- problematiku organizácie trhu cez negociačné komoditné režimy,
- inštitucionálne budovanie agentúr a komisí,
- oblasť štruktúrálnej politiky a rozvoja vidieka (garančný fond, rozvojový fond a ďalšie fondy - ERDF, INTERREG, EQUAL, ...),
- agroenvironmentálny program SR,
- lesníctvo (ako súčasť rozvoja vidieka),
- veterinárnu a fytosanitárnu problematiku potravinovej bezpečnosti.

Vo svojej úvodnej negociačnej pozícii SR požiadala o 43 prechodných období, technických úprav a kvót. V priebehu rokov s Európskou komisiou počas niekoľkých technických rokov dospel pracovník expertné skupiny k záveru, že niektoré prechodné obdobia a technické požiadavky nie je nutné požadovať a možno ich z rokovania stiahnuť. Časť z nich sa bude riešiť po vstupe SR do EÚ v rámci štandardnej procedúry v riadiacich výboroch Európskej komisie a Rady.

V priebehu rokovaní došlo k stiahnutiu 28 negociačných požiadaviek a SR súčasne požiadala o 6 ďalších. Celkovo má Slovensko $43 - 28 + 6 = 21$ negociačných požiadaviek.

Liberalizácia obchodu s agrárnymi výrobkami

V priebehu rokov 1999 až 2001 prebehli rokovania s EÚ ohľadom liberalizácie obchodu s agrárnymi výrobkami, spracované s poľnohospodárskymi výrobkami a v oblasti vzájomného obchodu s rybami a rybiemi výrobkami.

Obchodné mechanizmy

Na základe odporúčania Európskej komisie na bilaterálnych technických rokovaníach v Bruseli sa v októbri minulého roku prehodnotila negociačná požiadavka SR na ochrannú dovoznú klauzulu. Táto požiadavka sa zamerala na odstránenie potenciálneho nebezpečenstva narušenia trhu v dôsledku rozdielných podmienok na obchodovanie pred vstupom a po vstupe SR do EÚ, teda možného nebezpečenstva strát v dôsledku nadmerného alebo lacného dovozu niektorých poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov.

Spoločná organizácia trhu

Slovenská agrárna marketingová organizácia (SAMO) zameraná na podporu odbytu a marketingu poľnohospodárskych komodít v súlade so schváleným zákonom o organizovaní trhu s vybranými poľnohospodárskymi výrobkami je plne funkčná a začlenená do Intervenčnej poľnohospodárskej agentúry.

K zosúladeniu legislatívy v oblasti vinohradníctva a vinárstva prispeje návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č.332/1996 Z. z. o vinohradníctve a vinárstve a o zmene zákona č.61/1964 Zb. o rozvoji rastlinnej výroby v znení zákona č.132/1989 Zb., v znení zákona č. 32/2002 Z. z., ktorý v marci 2002 schválila vláda SR. Ide hlavne o zavedenie tzv. systému výsadbových práv, upresnenie registrácie v rámci vinohradníckeho registra, ako aj ustanovenia pre výrobu akostných vín.

Od 1. 1. 2002 sa podľa požiadaviek EÚ zaviedlo nové štatistické sledovanie nákupu mlieka a výroby mliečnych výrobkov. Vytvorilo sa **Národné referenčné laboratórium na kontrolu mlieka a mliečnych produktov** a získalo akreditáciu.

Na základe zákona č. 491/2001 Z. z. o organizovaní trhu s vybranými poľnohospodárskymi výrobkami s účinnosťou od 1. 1. 2002 sa zrušil Štátny fond trhovej regulácie SR a zriadila sa **Intervenčná poľnohospodárska agentúra SR**.

Oblasť štrukturálnej politiky a rozvoja vidieka

Dňa 22. 1. 2002 sa uskutočnilo II. zasadanie monitorovacieho výboru pre SAPARD, ktorého hlavným cieľom bolo schváliť zmeny programu zohľadňujúce časový posun medzi schválením programu a jeho blížiacim sa spustením.

V marci 2002 schválila vláda novelu zákona č. 224/1998 Z. z. o ekologickom poľnohospodárstve a výrobe biopotravín.

Akreditáciu Agentúry SAPARD zo strany Európskej komisie potvrdila Európska komisia rozhodnutím zo dňa 15.4.2002, na základe ktorého uskutočňuje riadenie pomoci pre predvstupové opatrenia v oblasti poľnohospodárstva a vidieka na implementačné orgány v Slovenskej republike a to zatiaľ na 5 z 9 opatrení programu SAPARD.

Priebeha príprava **Agroenvironmentálneho programu SR**:

a/ minimálne štandardy v oblasti životného prostredia, hygieny a pohodlia s pôsobnosťou kontrolných orgánov a sankčnými opatreniami,

- b/ správna poľnohospodárska prax (overiteľné normy spĺňajúce všeobecné požiadavky životného prostredia) s konkrétnymi podmienkami plnenia, parametrami kontroly, administratívnou kontrolou a kontrolou na mieste,
- c/ súbor agroenvironmentálnych podporovaných schém so stanovenými podmienkami plnenia pre získanie podpory,
- d/ administratívne a inštitucionálne zabezpečenie programu (platobná agentúra, kontrola, vzdelávanie, poradenstvo, monitoring).

Lesníctvo (ako súčasť rozvoja vidieka)

Z pohľadu *acquis* sú v tejto oblasti povinné iba agro-environmentálne opatrenia. Slovensko prijalo novelu o poľnohospodárstve v roku 1998. Táto stanovuje programy pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, pripravované v spolupráci s ES a špecifikuje príjemcov pomoci.

Dobudovanie informačného systému v lesnom hospodárstve na základe nariadení Rady EÚ 1615/89, 400/94, 1100/98 bude ukončené do konca roka 2003. **Novela zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách** v znení zákona č. 23/2002 je v účinnosti od 5. februára 2002. Novela harmonizuje s horizontálnou *acquis* pre potraviny. Zákon harmonizuje s *acquis* na poli označovania potravín, úradnej kontroly potravín, hygieny potravín, potravín pre špecifické výživové účely a nové potraviny.

Vláda Slovenskej republiky schválila návrh zákona o veterinárnej starostlivosti. Úplná harmonizácia sa dosiahne prijatím nadväzujúcich 62 smerníc EÚ vo forme aproximačných nariadení vlády SR.

V rezorte pôdohospodárstva sa zákonom č. 32/2002 Z. z. o potravinách zriadila **Štátna veterinárna a potravinová správa SR** ako jednotný orgán potravinovej kontroly v pôsobnosti MP SR, ktorý vznikol zlúčením Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej inšpekcie a Štátnej veterinárnej správy SR.

V marci 2002 sa zo zástupcov rezortov zainteresovaných v otázkach bezpečnosti potravín – MP SR, MZ SR a MH SR vytvorila medzirezortná **Komisia pre bezpečnosť potravín**.

Označenie populácie hovädzieho dobytku, sa malo aj u malých farmárov ukončiť do polovice roku 2002. **Centrálna evidencia hovädzieho dobytku** je od 1. 4. 2002 a v súčasnosti sa dopĺňa.

Zákon NR SR č. 285/1995 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti nadobudol účinnosť 1. 1. 2002 s výnimkou ustanovení týkajúcich sa chránených zón a rastlinných pasov, ktoré nadobudnú účinnosť dňom vstupu SR do EÚ.

Výnos MP SR č. 3322/3/2001-100, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o prípravkoch na ochranu rastlín.

Novela zákona č. 291/1996 Z. z. o odrodách a osivách.

V oblasti ekologického poľnohospodárstva sa prijal zákon NR SR č. 26/2001 Z. z. o hnojivách. V Ústrednom kontrolnom a skúšobnom ústave poľnohospodárskom vzniklo oddelenie ekologického poľnohospodárstva, zaviedla sa kontrola kvality pesticídnych prípravkov a monitoring reziduí pesticídov v surových poľnohospodárskych produktoch z dovozu aj domácej produkcie. **V rámci PHARE 2002 sa vypracovali návrhy troch projektov:**

- Kontrola rastlín na výskyt škodlivých organizmov pri dovoze z tretích krajín.
- Modernizácia fytosanitárneho kontrolného systému pre rastliny a rastlinné prípravky.
- Budovanie inštitúcií v oblasti rastlinných pasov, registrácie výrobcov, exportu rastlín a rastlinných produktov.

Ďalej sa vypracoval návrh holandského projektu **Produkcia, certifikácia a podmienky certifikácie množiteľského materiálu ovocných drevín**.

V negociačnom priebehu má výrazné postavenie problematika **aproximácie** – legislatívne zosúladienie na EÚ a v rámci nej diskusie, návrhy a prijatie zákonov, nariadení, smerníc a rešpektovanie legislatívnych zmien v EÚ. Hodnotiacia správa Európskej komisie potvrdzuje, že do súčasnosti predznačený dokument obsahoval 229 legislatívnych a nelegislatívnych úloh a vyše 60 zákonov. Z legislatívy treba spomenúť napríklad **novelizovaný zákon o vinohradníctve a vinárstve**, v obsahu riešenia systém výsadbových práv, upresnenie vinohradníckeho registra, identifikácia vinohradu, meno užívateľa, rozloha vinohradu, odrody a spôsob vedenia viniča, jeho vek a ďalšie informačné nadväznosti o úrode hrozna, o výrobe vína a zmapovanie vinohradníckeho potenciálu SR. Dôležitosť vinohradníckeho registra v zmysle požiadavok EÚ je podmienkou realizácie a speňažovania viniča a využitie pôdneho fondu SR vinohradmi. Negociačný postup znamená i uskutočnenie **štrukturálneho cenzu fariem** s výsledkom 16 200 ha plošnej výmery vinohradov. Nereálna je však negociačná požiadavka SR na celkovú plošnú výsadbu vinohradov, do ktorej chýba 6 000 ha nových (alebo utajených) viníc.

Administratívne a inštitucionálne štruktúry pre výkon Spoločnej poľnohospodárskej politiky

Dňa 4. 4. 2002 bolo prijaté **rozhodnutie o vybudovaní Jednotnej platobnej agentúry (JAP)**, integrujúcej Agentúru SAPARD, Intervenčnú poľnohospodársku agentúru (IPA) a Odbor platobnej agentúry Ministerstva pôdohospodárstva SR (OPA).

V rámci projektu PHARE sa uskutočňuje harmonizácia kľúčových komponentov Agrárneho informačného systému (AIS). Ide o harmonizáciu, resp. dobudovanie a kompletizáciu týchto informačných systémov vo vzťahu k SPP podľa požiadaviek EÚ:

- Agrárny trhový informačný systém – ATIS,
- Informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva – FADN,
- Ekonomický poľnohospodársky účet – EPU.

Legislatívne návrhy právnych dokumentov pre uplatnenie reformy - Agenda 2000 sa orientovali na zmeny trhových poriadkov a v zmysle obsahu organizácie trhu boli povýšené na **negociačné komoditné režimy**:

Mlieko a mliečne výrobky – predstavujúce

- opatrenia na podporu vnútorného trhu (systém kvót, intervenčná cena za mlieko odvodená od ceny masla, kompenzácie za zníženie ceny, priame platby s orientáciou na extenzifikačné prémie),
- opatrenia na reguláciu dovozu a vývozu (aplikácia cla, exportné dotácie, licencie, obchodné kvóty).

Hovädzie mäso – zníženie intervenčnej ceny, prémie podľa druhu mäsa, extenzifikačné prémie pre zápočet kusov zvierat a plôch pasienkov, krmovín...

Bravčové mäso – v obsahu riešenia na podporu vnútorného trhu (systém ceny indikatívnej a referenčnej, pomoc súkromnému skladovaniu) a na opatrenia regulácie dovozu a vývozu v zmysle požiadavok GATT-WTO (politika cla, licencie, exportné dotácie).

Komoditný režim obilnín a olejnin

Opatrenia na podporu vnútorného trhu s obilninami:

- Intervenčné agentúry boli povinné vykúpiť ponúkané množstvo za stanovenú intervenčnú cenu.
- Intervenčné ceny od roku 2000/2001 sa znižovali o 15%.
- Kompenzačné platby sa zvyšujú (zo súčasných 54 euro za tonu na 63 euro za tonu).

- Povinný set-aside sa do roku 2006/2007 zachová vo výške 10 %.
- Dobrovoľný set-aside sa prispôsobí na environmentálne požiadavky.
- Kompenzácia za set-aside od roku 2000/2001 predstavuje 63 euro za tonu.

Opatrenia pri olejninách:

- kompenzačné platby na olejninu sa mali ako pri obilninách znižovať od roku 2002,
- zvýšenie kompenzačných platieb,
- v krajinách, kde sa nevyrába kukuričná siláž sa mali uplatniť kompenzačné platby na siláž z trávnych porastov.

Komoditný režim cukrová repa - cukor

Opatrenia na podporu vnútorného trhu:

- systém produkčných kvót podľa manipulácie s cukrom (A,B,C),
- cieľová cena pri vyrovnanej ponuke a dopyte,
- intervenčná cena - 95% cieľovej ceny,
- základná cena - kalkulovaná z intervenčnej ceny cukru spracovateľa,
- minimálna cena - sa vzťahuje na cukor kvóty A,B, poskytuje sa na podporu spotreby cukru na nepotravinárske účely a spracovateľom na kompenzáciu dodávok cukrovej repy za minimálnu intervenčnú cenu.

Opatrenia na reguláciu dovozu a vývozu:

- clo dovozné - špecifické a dodatkové clá uplatniť v súlade s dohodou,
- licencie dovozné a vývozné,
- exportné dotácie - vývozcom cukru na množstvo stanovené GATT-WTO.

Trh s vínom

Opatrenia na podporu vnútorného trhu – pestovateľské práva pre členské štáty pri zvýšení plôch viníc a zachovanie tradičných vinárskych oblastí. Subvencie na dlhodobé zmluvné skladovanie, poskytovanie podpory producentom vína na zvýšenie alcoholickej sily stolových a šumivých vín.

Opatrenia na reguláciu dovozu a vývozu – obsahujú clo dovozné – špecifické a dodatkové clá v súlade s SSG podľa dohody o poľnohospodárstve WTO a licencie – dovozné a vývozné.

S negociačným prístupom poľnohospodárstva súvisia i ďalšie kapitoly, najmä kapitola 1 **Slobodný pohyb tovaru**, v obsahu riešenia problematiky **Bielej knihy EÚ** o potravinovej bezpečnosti všeobecne a potravinová bezpečnosť v potravinovom reťazci výroby a obchodu. S obsahom kapitoly 4 **Slobodný pohyb kapitálu** negociačia súvisí s novelou devízového zákona, s oblasťou platobného styku, s obchodným zákoníkom, atď. Kapitola 5 **Právo obchodných spoločností**, v obsahu realizácie obchodného práva, registrácia obchodných spoločností, ochrana patentov, dizajnov a obchodných značiek.

Negociačný postup zdôrazňuje i súvislosti s obsahom kapitoly 16 **Malé a stredné podnikanie**, s kapitolou 23 **Ochrana spotrebiteľov a zdravia** a kapitolou 29 **Finančné a rozpočtové ustanovenia**.

Negociačná kvantifikácia finančných a rozpočtových ustanovení predznačenej kapitoly 29 sa filozofiou obsahu orientuje na komplikovanú problematiku súvisiacu s:

- návrhom komisie rámca financovania rozšírenia EÚ (poľnohospodárstvo, štrukturálne politiky, vnútorné politiky, administratíva),

- problematikou príspevkov príčleňovanej krajiny do rozpočtu EÚ (tradičné vlastné zdroje, zdroj z dane pridanej hodnoty, zdroje z HNP),
- financovaním štrukturálnych aktivít,
- špecifikáciou financovania poľnohospodárstva (priame platby, trhová politika, podpora vidieka),
- problematikou predvstupovej pomoci,
- odhadom čistej pozície vstupujúcej krajiny.

Negociačný proces vyúsťuje do stanovenia negociačných požiadavok pre SR nasledovne:

- priznanie a poskytovanie priamych platieb pre:
 - obilniny (pšenica spolu, jačmeň, raž, ovos, kukurica na zrnno a ostatné obilniny) pestované na ploche 800 000 ha,
 - bielkovinové plodiny (hrach, krmné strukoviny) pestované na ploche 52 000 ha.
- Slovenská republika žiada o priznanie produkčnej podpory pre pestovanie určitých strukovín - šošovica (HS kód 0713 40 00) na výmere 1 200 ha,
- stanovenie produkčných kvót bieleho cukru v kvóte A bieleho cukru (190 tis.ton) a kvóte B bieleho cukru (45 tis.ton),
- stanovenie produkčných kvót izoglukózy (kvóta A a B),
- stanovenie plochy vinogradov pre vinárske oblasti v SR na úrovni 22 227 ha,
- uznanie Tokajskej oblasti v rámci prístupového procesu SR do EÚ,
- zaradenie liehovín vyrábaných v SR,
- stanovenie spracovateľskej kvóty surového tabaku vo výške 2 600 ton ročne,
- stanovenie ročnej kvóty výroby mlieka v objeme 1 200 mil. litrov.

Súhrn

Negociácia v rokoch 2000 - 2002 znamená prevzatie záväzkov príčleňovania k EÚ v obsahu 29 kapitol, prioritne záväzky kapitoly 7 – Poľnohospodárstvo a s ňou nepriamo súvisiacich ďalších 8 kapitol. Kapitola poľnohospodárstvo sa oficiálne otvorila v roku 2001. Diskusie o obsahu a korekcii jej negociačných požiadavok graduujú s predpokladom uzavretia problematiky negociačného postupu - december 2002. Vo fáze uzavretia (október 2002) sa uvádza, že slovenské poľnohospodárstvo urobilo pokrok v podmienkach transpozície a implementácie

acquis communautaire, najmä vo veterinárnej a fytosanitárnej problematike. Negociačný priebeh upozorňuje, že sa zvyšuje podiel poľnohospodárstva na celkovej pridanej hodnote (4%), klesá podiel agrozamestnanosti (4,9%), vzrastá agroobchod SR k EÚ - export na EÚ o 49 %, import z EÚ o 8 % a liberalizácia agroobchodu. V inštitucionálnej sfére vznikla agentúra SAPARD, Intervenčná poľnohospodárska agentúra a Platobná agentúra. Poľnohospodárstvo SR v intenzitných parametroch dosahuje 40-70% priemeru EÚ. Produkčná, obchodná a spotrebiteľská stratégia nadväzuje na parametre EÚ. Uzatvárajú sa požiadavky negociačného procesu produkčnej, plošnej a obchodnej kvotácie a problematiky finančného zabezpečenia.

Kľúčové slová: negociácia, aproximácia, príčleňovanie, inštitucionálna sféra, štrukturalizácia poľnohospodárstva

Literatúra

- BALÁŽ, Peter. 1998. Veľká ekonomická encyklopédia. Bratislava : EU, 1998. 614 s. ISBN 80-88848-02-4
- BIELIK, Peter. 1997. Faktory výkonnosti a dôchodkovosti v poľnohospodárstve SR. In: Aktuálne ekonomicko-právne problémy poľnohospodárstva. Nitra : SPU, 1997, s. 134-138.
- GOZORA, Vladimír. 2002. Strategické prístupy agrárnych manažmentov. In: Medzinárodné vedecké dni. Zbor. zo semin. Nitra : SPU, 2002, s.75-80. ISBN 80-8069-030-8
- KÁRÁSZ, Pavol. 2002. Základné makroekonomické proporcie ... Bratislava : SOPK, 2002, s. 18-28. ISBN 80-85588-97-8
- KUZMA, František. 2000. Zmeny štruktúry poľnohospodárskej výroby. In Medzinárodné vedecké dni. Zbor. zo semin. Nitra : SPU, 2000, s.105-112. ISBN 80-7137-716-3
- PODOLÁK, Alojz. 2002. Vplyv globalizácie na agroobchod SR. In: Medzinárodné vedecké dni. Zbor. zo semin. Nitra : SPU, 2002, s.1168-1171. ISBN 80-8069-031-6
- SERENČEŠ, Roman. 2002. Vplyv SPP a agendy 2000 na APK SR. In: Medzinárodné vedecké dni. Zbor. zo semin. Nitra : SPU, 2002, s.1193-1198. ISBN 80-8069-031-6
- ŠIMO, Dušan. 2001. Cenové trendy vybraných komodít obilnín v SR. In: Acta oeconomica et informatica, roč. 4, 2001, s.1-3. ISSN 1335-2571

Kontaktná adresa :

prof. Ing. Alojz Podolák, CSc., Katedra ekonomiky, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 037/650 85 92